

Editör gözü ile yazıya bakış

Prof Dr Mustafa Altındaş

Editör kimdir?

Dergi için en yüksek bilimsel etkiye sahip makaleyi arayan,
gönüllü,
araştırmacı ruhlu,
yöntem bilimci,
proaktif,
üretken,
dinamik,
yenilikçi,
çok yönlü,

iyi iletişim becerisi olan ve kısıtlı zamanda hızlı karar verebilen kişidir.

Editör

- Dergi için en yüksek bilimsel etkiye sahip makaleyi arayan
- Gönüllü
- Kısıtlı zamanda hızlı karar verebilen

Danışman

- Konusunda uzman
- Gönüllü
- Zamanı sınırlı

Editör

- Bilimsel bir makalenin değerlendirilme yayınlanmasında en önemli sorumluluk derginin editör/ editörlerine aittir.
- Bilimsel editörler derginin bilimsel içeriğinden sorumludur.
- Genelde bu bilim insanları bilime katkı sağlamak, bilimin vazgeçilmezleri olan bilimsel dergilerin/yayınlarn devamlılığını, prestijini sürdürmeyi hedeflerler.
- Farklı editör görevleri de olabilir. Bilimsel editör, bir makalenin yayına kabul edilmesi veya edilmemesi kararını veren kişi/kişilerdir.
- Yönetici editörler ise idari işleri ve bürokratik yazışmaları organize eden, ücretli ve tam zamanlı çalışan kişilerdir.

- Önemli uluslararası tıp dergilerinin başyazarları 1978 yılında Vancouver'da bir araya gelerek tıp dergilerine gönderilecek makalelerde uyulması gereken ortak kuralları belirlemişlerdir.
- En son 2013 yılında bu kurallar yenilenerek bir kere daha yayınlanmıştır.
- İçeriğinde bir makalenin nasıl hazırlanacağı, hangi bölümlerden oluşacağı, nasıl yazılacağı, yazarlık kavramı, hasta hakları ve çıkar ilişkileri hakkında bilgiler bulunmaktadır.
- Bugün tüm tıp dergisi editörleri bu kuralların yazarlar tarafında okunmuş olduğunu kabul ederek ilk değerlendirmelerine başlarlar.

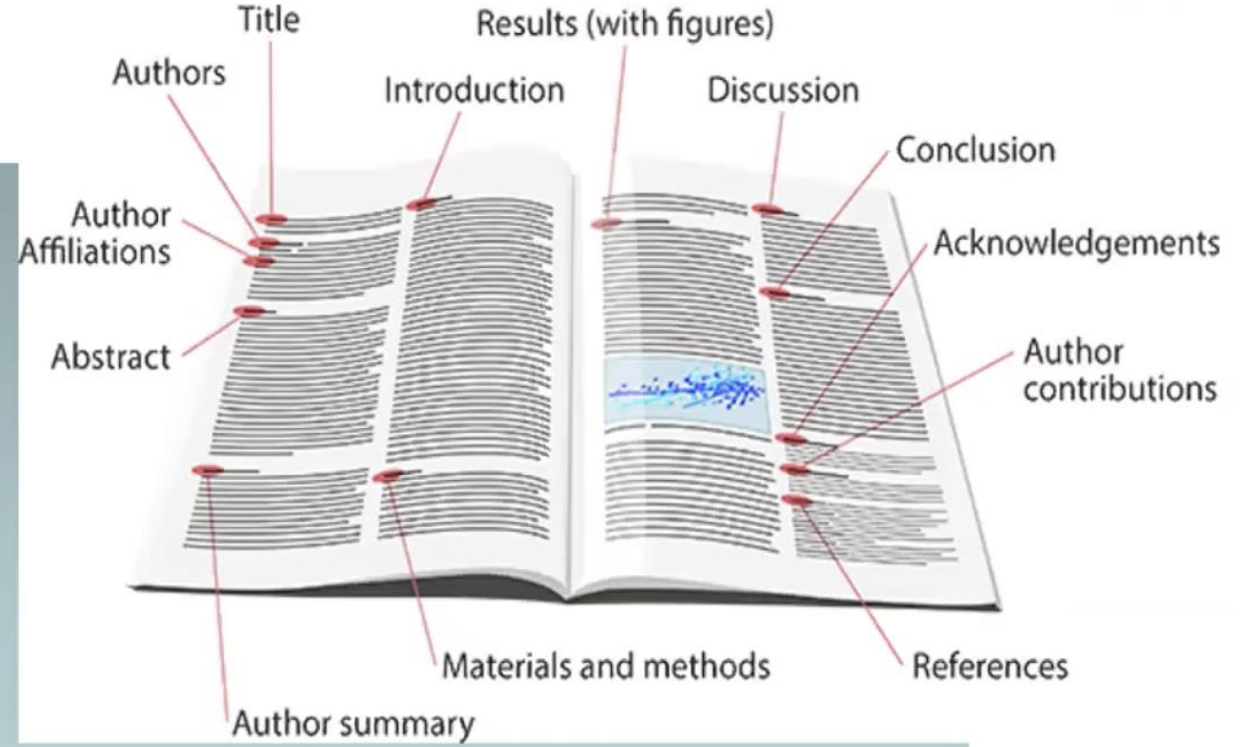
Bilimsel bir makale yapısı

Başlık
Özet
Anahtar Kelimeler

Giriş
Gereç ve Yöntem
Bulgular
Tartışma
Sonuçlar

Teşekkür
Etik Kurul Onayı
Kaynaklar

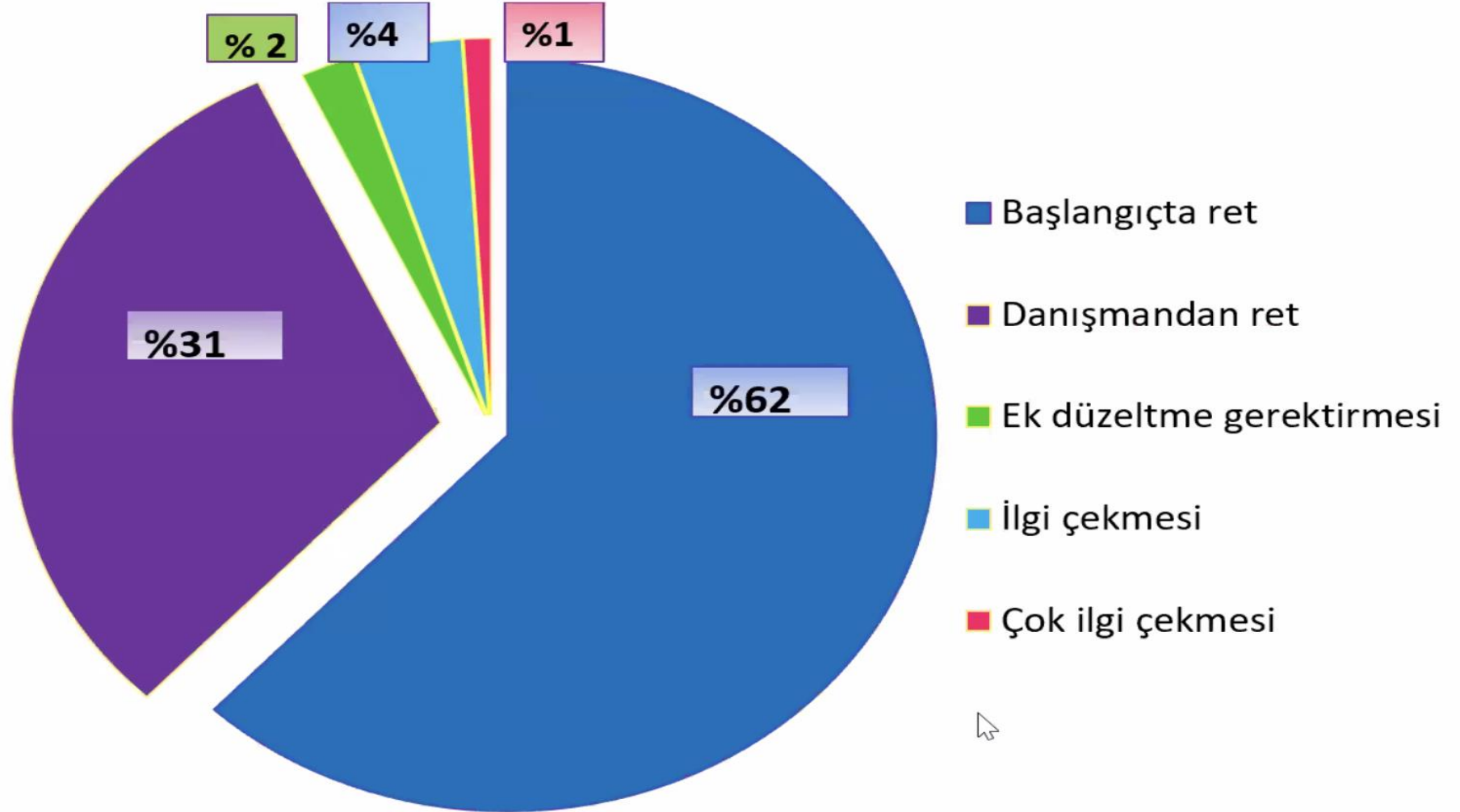
Şekiller
Resimler
Tablolar

BİLİMSEL MAKALE DEĞERLENDİRME SÜRECİ

Makalede olası kararlar

BİLİMSEL MAKALE DEĞERLENDİRME SÜRECİ

Başlık

- Mümkün olduğunca kısa ancak çalışmayı en iyi özetleyen anlatan formda olmalı.

Bilimsel makaleler için kullanılacak başlık türleri

- **İndikatör başlıklar:** Yalnızca konu belirtir, ancak elde edilen sonuçlar hakkında herhangi bir bilgi vermez. Örneğin; *Acinetobacter baumannii* kökenlerinin karbapenem grubu antibiyotiklere karşı duyarlılıkları.
- **Bilgilendirici başlıklar:** Çalışmadan elde edilen sonuçların yanı sıra makalenin konusunun ifade eder. Örneğin; *Acinetobacter baumannii* kökenleri karbapenem grubu antibiyotiklere duyarlıdır.
- **Soru tipi başlıklar:** Bu tür başlıklar açıkça bir soru cümlesi şeklindedir. Örneğin: *Acinetobacter baumannii* kökenleri karbapenem grubu antibiyotiklere karşı duyarlı mıdır?
- **Ana-altbaşlık tipi başlıklar:** Bu yaklaşım, bilimsel dergi editörleri tarafından pek kabul görmemekle birlikte, örnekleri mevcuttur. Örneğin; *Acinetobacter baumannii* kökenlerinin karbapenem grubu antibiyotiklere karşı duyarlılıkları (Toplum kökenli suşlarda duyarlılık).

Özet

- Özet bölümü;
 - **çalışmanın amaçları,**
 - **çalışmanın nasıl yapıldığı,**
 - **hangi sonuçların elde edildiği ve**
 - **sonuçların literatür açısından önemi** kısımlarını içermelidir.
- Çoğu zaman, bilimsel bir dergi okuyucuları, kendileri için en ilginç olan makaleleri uzun uzadıya okumak yerine yalnızca özeti okumaktadırlar. Bu nedenle mümkün olduğunca az kelimeyle en büyük etkiye sahip olacak şekilde dikkatli ve özlü bir şekilde yazılmalıdır.
- Bir makalenin ilk bölümü olarak görünse de, çoğu bilim insanı özet bölümünü en son yazmaktadır. Doğrusu da odur!

Özet

1

Genel bilgi: Çalışma konusunu açan bir cümle genel bilgi...Giriş olsun diye amaçtan önce konuyu açan hatırlatan kısa bir ön bilgi, AMAÇ öncesi konu hakkında genel bilgi...

2

Amaç: Çalışma ile alakalı kısa bir ön bilgi sonrası amacı en iyi şekilde uygulamalı Editör ve okuyucunun dikkatini çekmelidir.

3

Materyal ve Metot: Araştırmada yapılan örnek secimi, yöntem, test biçimlerini en kısa şekilde ama eksiksiz sunabilmelidir. Özetin metodunu okuyan kişiyi çalışmanın yapılış biçimini anlamalıdır.

4

Bulgular: veriler en kısa ama anlaşılır şekilde sunulmalıdır. Özetten okuyucu ve editör bulguları görerek makaleyi yorumlayabilmelidir.

5

Sonuç: Makalenin tümünden elde edilen veri okuyucuya net bir sonuç olarak sunulmalı ve varsa benzer konuyu çalışacak insanlar için bir öneriyle sonuçlanmalıdır.

ÇOK OKUNUR

Cover letter (kapak mektubu)

Detaya girmeden;

- ❖ araştırmanın ulusal ve uluslararası düzeydeki önemini,
- ❖ özgünlüğünü diğer çalışmaları tetikleme potansiyelini ve
- ❖ neden bu dergiyi seçtiğini kısaca anlatmalıdır.

Cover letter (kapak mektubu)

❖ Etkili bir kapak mektubunda yer alması gereken hususlar :

- Makalenin başlığı
- Yazar(lar)ın adları, makaledeki rolleri ve ilişkili oldukları kurumlar(bazen)
- Makalenin türü (inceleme, araştırma, vaka çalışması vb.)
- Çalışmanın çarpıcı bir özeti ve araştırmada ele alınan sorunun çözümüne ilişkin temel bilgiler
- Araştırmanın kısaca önemi ve onu diğer çalışmalardan ayıran belli başlı hususlar
- Araştırma bulgularının [literatürün](#) gelişimine sağladığı katkı
- Sorumlu yazarın iletişim ve e-posta adresi
- Makalenin daha önce başka bir yerde yayımlanmadığı ve hali hazırda yayınlanmak amacıyla başka bir dergi veya konferansa gönderilmediğine dair açık bir ifade
- Ayrıca, tüm yazarların makale içeriğini onayladığı ve makaleyi ilgili dergiye sunmayı kabul ettiğine ilişkin ifade de yer almalıdır.

Title page (başlık sayfası)

- Başlık sayfası (title page), makalenin temel bilgilerini içeren bölümdür.
 - En başta makalenin tam başlığı,
 - kısa başlığı,
 - yazarların tek tek makalede yer alacağı sırasıyla tam isimleri,
 - altında tüm yazarların kurum bilgileri, ORCID numaraları,
 - sorumlu yazar iletişim bilgileri,
 - özet ve makaledeki kelime sayıları,
 - referans sayıları,
 - finansal destek, çıkar çatışması ve yazar katkıları belirtilmelidir.

Teşekkür

- Teşekkür bölümü makalenin son kısmında yer almalıdır. Burada iki olası konuyu ele almak gerekir.
- İlk olarak, herhangi bir kişiden alınan, herhangi bir önemli teknik yardım için teşekkür edilmelidir. Ayrıca; özel donanıma, kültürlere veya diğer malzemelerin kaynağına da teşekkür edilmesi gerekir.
- İkinci olarak, bu bölüm genellikle, dışarıdan alınan herhangi bir finansman, burs veya proje desteği gibi, maddi katkılara teşekkür edilmesi gereken yerdir.

Editöre yanıt mektubu-Editörden ret

- Ön değerlendirme sonrası ret (Editörden ret): Makalenizin derginin temel yayın politikalarıyla örtüşmemesi ya da başka ciddi nedenlerin varlığı nedeniyle dergi editörünün, daha en baştan makalenizi reddetmesi ve dolayısıyla hakemlere göndermemesi durumunu ifade eden bir karar çeşididir.
- Böyle bir karar, genellikle makale içeriğinin derginin yayın politikalarıyla örtüşmemesi ya da çok ciddi dil ve yazım hatalarının ve ilk bakışta dikkate çeken akademik içerik ve analiz problemlerinin olduğu durumlarda söz konusu olabilmektedir.

Editöre yanıt mektubu

- **Revizyonsuz kabul:** Kabul mektubu yazara ulaşana kadar başka bir işlem yapılmasına gerek yoktur. Ancak editöre teşekkür etmek için bir not yazılabilir.
- **Minör revizyonlar talep edildi (“kabul edildi”):**
- Öneriler dikkatlice değerlendirilmeli ve makalenin iyileştireceğini kabul ediyorsanız, cümleleri veya bölümleri hakemlerin önerdiği gibi değiştirin veya yeniden yazın.
- Makaleyi editöre geri göndermeden önce düzeltilmiş versiyonu işaretlenmiş biçimde ayrı bir dosya halinde kaydedilmeli, ancak clean copy de ayrı bir ekte gönderilmelidir.
- Gözden geçirilmiş versiyonla birlikte gönderilen yanıt mektubunda, yardımları için editöre ve hakemlere teşekkür edilebilir ve önerilerine yanıt olarak yapılan değişikliklerin bir listesi eklenmelidir.
- Önerilerden birini veya daha fazlasını reddettiyseniz, nedenini mutlaka açıklayın.

- **Major revizyonlar:** Dergi için çabaya değerse, düşünmeniz gerekecek. Sonuçta makalenin olduğu gibi değerlendirilmesini düşünüyorsanız sizinle aynı fikirde olacağı umuduyla başka bir dergi deneyebilirsiniz.
- **Reddetme:**
- Editör makalenin derginin kapsamı dışında olduğunu söylüyorsa, en iyi yol makaleyi başka bir dergiye göndermek ve makale formatını göndereceğiniz derginin talimatlarına uyacak şekilde değiştirmektir.
- Makale çok uzun olduğu ve değişiklik yapılması gerektiği söylendiği için reddedilirse, eleştiriye göre kısaltma ve revize etme düşünülebilir ve sonrasında yine farklı bir dergiye gönderilmelidir (Dergi editörü daha kısa bir versiyonunu değerlendirmek isterse, revizyondan sonra yeniden gözden geçirmeyi teklif edebilirler).

- **Reddetme:**

- Editör, bildirilen bulguların geçersiz olduğunu veya eksik olduğunu düşünüyorsa, editör ve hakemlerin kararından eminseniz, veriler çeşitlendirilip analizler tekrarlanmalıdır.
- Karara itiraz edilecekse, sağlıklı bir şekilde düşündükten ve en az bir gece uykusundan sonra, editör ve hakemlerin yüzeysel veya yanlış bir yargıya vardıklarını, editörün kararını neden yeniden gözden geçirmesi gerektiğini düşündüğünüzü olabildiğince kısa bir şekilde açıklayan kibar bir mektup yazılabilir.

Editöre yanıt mektubunda;

- Hakemlerin istemlerine tek tek yanıt vermek önem arz etmektedir.
- Yazar tarafından editöre yapılan değişiklikleri açıklayan ve inceleme sürecinin kısalmasında faydası olacak olan detaylı bir cevap mektubu yazılmalıdır.
- Cevap mektubuna “Yazımı revize etme fırsatı verdiğiniz için teşekkür ederim” gibi bir cümle ile başlamak akıllıca olacaktır. Yanıtınız bilimsel ve sistematik olmalıdır.
- Editörler tam olarak ne yaptığınızı bilmek isteyeceklerinden dolayı, hakemler tarafından üzerinde durulan noktaların tümüne ayrı ayrı cevap verilmesi gerekmektedir. “Hakemlerin düzeltmesini istediği her şeyi düzelttik” gibi bir cümle kullanmak yerine yorumlarınızla birlikte hakem yorumlarını cevap mektubunuza birlikte koymak daha faydalı olacaktır. Burada hakem ve sizin yorumlarınızın daha kolay ayırt edilebilmesi için farklı bir yazı fontu kullanılmasında fayda vardır.

Burada açıklama yaparken;

“Hakemlerin görüşlerine tamamen katılmıyorum” veya “Hakemler bu konu hakkında bilgi sahibi değildir” gibi sert cümleler yerine,

“Hakemlerin isteklerini yapmaya hazırım ancak aşağıda bahsettiğim şu nedenlerden dolayı bu isteklerin yapılmamasının daha iyi olacağını düşünüyorum” şeklinde ifadeler kullanılmalıdır.

Aynı görüşte olmadığınız konular cevap mektubunda yeni kaynaklar veya kanıtlar ile belirtilmelidir.

- “*Deneyim herkesin kendi hatasına verdiği addır*” Oscar Wilde
- Her konuda olduğu gibi makale yazımında da elbette hatalar yapılarak doğruya ulaşılacaktır ancak önemli olan bu yolda adımların sabırla, dikkatle ve özenle atılmasıdır.
- Mentörlük!

Mustafa Serdar Kalemci, Burak Turna. How to respond to referee comments for scientific articles?. Turkish Journal of Urology; 39(Özel Sayı 1): 33-6. DOI:10.5152/tud.2013.051

Altay G. Bilimsel bir makale nasıl yazılır ve yayımlanır? TÜBİTAK 1996 Dördüncü Basım.